

Nr 37

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av postpaketportot m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 29 april 1965 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 130, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

a) besluta att avgifterna för inrikes paket samt för inrikes brev i vad avser de två högsta viktsatserna skall fr. o. m. den 1 juli 1965 utgå med de belopp, som av departementschefen förordats; samt

b) medge att försändelseslaget inrikes affärshandlingar avskaffas den 1 januari 1966.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

För att täcka de kostnadsstegringar, som följer av den nyligen träffade överenskommelsen rörande statstjänstemännens löne- och anställningsförmåner och som icke kan kompenseras genom rationalisering och andra åtgärder, framläggs förslag om en höjning av vissa postavgifter. Sålunda föreslås en höjning av paketportot ävensom av brevportot i vad avser de två högsta viktsatserna, vilka har ett visst samband med paketportot. Vidare föreslås närmast av tekniska skäl att försändelseslaget affärshandlingar avskaffas i den inrikes poströrelsen, vilken åtgärd kan förutsättas medföra en mindre inkomstökning. Ifrågavarande höjningar m. m. jämte vissa avgiftshöjningar, som Kungl. Maj:t eller poststyrelsen äger besluta, beräknas öka postverkets inkomster med ca 22 milj. kr. under budgetåret 1965/66.

Utskottet behandlar i förevarande betänkande propositionen endast såvitt avser avgifterna för inrikes paket samt för inrikes brev i de två högsta viktsatserna.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 764 av fru *Segerstedt Wiberg* och II: 895 av herr *Cassel*, vari hemställts, »att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 130 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för att i samband med den förestående höjningen av det inrikes paketportot frågan om en en-

heltlig avgiftssättning för internordiska postpaket snarast möjligt upptages till övervägande med övriga nordiska postförvaltningar»; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 765 av herr *Sveningsson* samt II: 896 av herrar *Nordgren* och *Björkman*, vari hemställts, att riksdagen måtte

A. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ingående redovisning inför riksdagen av postverkets rationaliseringsarbete under senare år samt för de riktlinjer, vilka verkets framtida rationaliseringssträvanden är avsedda att följa, samt

B. avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 130.

Beträffande de under 2) upptagna motionerna I: 765 och II: 896 behandlar utskottet i förevarande betänkande det under B i motionernas hemställan upptagna yrkandet endast i vad det avser avgifterna för inrikes paket och för inrikes brev.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 765 och II: 895.

I skrivelse den 27 april 1965 har poststyrelsen bl. a. framlagt förslag om höjning av paketportot ävensom i anslutning därtill av brevportot i vad avser de två högsta viktsatserna.

Styrelsens förslag till höjning av *portot för postpaket* framgår av följande sammanställning.

Vikt högst kg	Nuvarande avgift kr.	Poststyrelsens förslag	
		Avgift kr.	Höjning kr.
1	2,00	2,30	0,30
3	2,50	3,00	0,50
5	3,00	3,50	0,50
7	5,00	5,50	0,50
10	7,00	8,00	1,00
15	10,00	11,00	1,00
20	13,00	14,00	1,00

Förslaget till höjning av *brevportot* framgår av nedanstående sammanställning.

Vikt högst gram	Nuvarande avgift kr.	Poststyrelsens förslag	
		Avgift kr.	Höjning kr.
20	0,40	0,40	—
125	0,80	0,80	—
500	1,20	1,50	0,30
1 000	2,00	2,30	0,30

Härutöver anmäler styrelsen, att den avser att — inom ramen för tidigare lämnat bemyndigande — vidtaga en höjning av avgifterna för masskorsband och gruppkorband. Slutligen föreslår styrelsen i en särskild, den 27 april 1965 dagtecknad skrivelse en ökning av de svenska terminalavgifterna i den utrikes pakettrafiken, vilka avgifter Kungl. Maj:t har befogenhet att ändra.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Poststyrelsen, s. 2—8.

Departementschefen, s. 8—9.

Av innehållet i de *förevarande motionerna* må här återges följande.

Motionärerna i motionerna *I: 764* och *II: 895* framhåller, att målsättningen för det nordiska postala samarbetet vad gäller taxor och viktgränser för olika typer av försändelser har varit, att gällande inrikestaxor om möjligt skall tillämpas inom hela det nordiska området. Denna målsättning har förverkligats beträffande brev vägande högst 500 gr och korsband vägande högst 1 000 gr. Vad gäller tyngre brevårsändelser samt postpaket har det inte visat sig möjligt att ge inrikesportot internordisk giltighet. Befordringsavgiften för utrikes postpaket regleras genom på internationellt plan fastställda s. k. terminalavgifter. De enskilda länderna har endast begränsade möjligheter att suveränt höja sina terminalavgifter. De under de senare åren genomförda höjningarna av det svenska inrikesportot har därför medfört, att det t. ex. är billigare att sända ett enkilospaket från Haparanda till Köpenhamn än från Malmö till Lund. Liknande förhållanden torde vara för handen även i andra nordiska länder. Den nu föreslagna höjningen av det inrikes paketportot innebär, att prisskillnaden blir ännu större, trots viss höjning av terminalavgifterna.

Vid månadsskiftet juni/juli i år hålls i Visby den årliga nordiska postkonferensen, vid vilken representanter för de nordiska ländernas postförvaltningar informerar varandra om nationella problem samt diskuterar nordiska samarbetsfrågor. Det synes enligt motionärernas mening vara lämpligt att frågan om en enhetlig avgiftssättning för internordiska postpaket då blir föremål för diskussion.

I motionerna *I: 765* och *II: 896* erinras om att motivet för de i propositionen föreslagna ändringarna anges vara de kostnadsstegringar som följer av nyligen träffade överenskommelser rörande statstjänstemännens löne- och anställningsförmåner i den utsträckning dessa kostnadsstegringar icke kan kompenseras genom rationalisering och andra åtgärder. Postavgifterna inom respektive rörelsegränar bör enligt motionärernas mening i princip

vara så avpassade att de dels täcker de till den ifrågavarande rörelsegrenen hänförliga särkostnaderna, dels lämnar skäligt bidrag till de för poströrelsen i dess helhet gemensamma kostnaderna. Beträffande paketrörelsen föreligger uppenbarligen en otillfredsställande kostnadstäckning. Under de senaste åren har poststyrelsen regelbundet återkommit med begäran om portohöjningar. Motionärerna anser, att dessa ofta förekommande framställningar skapar ett intryck av att greppet över kostnadsutvecklingen och rationaliseringsverksamheten är otillfredsställande samt att det är svårt att få tillförlitligt underlag för framtidsbedömningarna. Postverket är beträffande de flesta rörelsegrenarna — om icke formellt så dock reellt — ett monopol. En fördjupad insyn från riksdagens sida i monopolverksamhet är nödvändig och ofta en förutsättning för att monopolet skall kunna driva sin verksamhet med tillbörligt beaktande av kraven på rationell resursanvändning och företagsekonomiskt riktiga metoder. Enligt motionärernas uppfattning finns det anledning för riksdagen att begära en ingående redovisning av den rationaliseringsverksamhet, som under senare år bedrivits inom postverket, samt för det för framtiden planerade rationaliseringsarbetet. I avvaktan på en sådan redovisning, som torde kunna presenteras under höstriksdagen, bör riksdagen t. v. icke fatta beslut med anledning av propositionen.

Utskottet

Under förutsättning av oförändrade löner och bibehållen avgiftsnivå kan överskottet i poströrelsen för budgetåret 1965/66 uppskattas till ca 5 milj. kr. Genom den nyligen träffade uppgårelsen om vissa förbättringar av statstjänstemännens anställnings- och avlöningsförmåner fr. o. m. den 1 juli 1965 har förutsättningarna för de angivna beräkningarna av postverkets driftresultat numera väsentligt ändrats. Löneuppgårelsen beräknas nämligen medföra en ökning av postverkets kostnader för nästa budgetår med ca 30 milj. kr., varav 22 milj. kr. avser den egentliga poströrelsen och återstoden postbanken.

För att täcka de ökade kostnaderna till följd av den träffade överenskommelsen om statstjänstemännens löner föreslås i den förevarande propositionen höjningar dels av paketportot och dels av brevportot i de två högsta viktsatserna fr. o. m. den 1 juli 1965. Vidare föreslås att försändelse- slaget affärshandlingar skall avskaffas i den inrikes poströrelsen fr. o. m. den 1 januari 1966 som en konsekvens av detta försändelseslags slopande i den internationella posttrafiken. De sålunda förordade åtgärderna förutsätter godkännande från riksdagens sida. Härutöver har poststyrelsen för avsikt att — inom ramen för tidigare lämnat bemyndigande — höja avgifterna för masskorsband och grupp korsband. Styrelsen har dessutom

hos Kungl. Maj:t hemställt om höjning av de svenska terminalavgifterna i den utrikes pakettrafiken. Ovannämnda avgiftshöjningar beräknas öka postverkets inkomster under budgetåret 1965/66 med ca 22 milj. kr.

Det i propositionen föreslagna sloandet av försändelseslaget affärshandlingar i den inrikes posttrafiken fr. o. m. den 1 januari 1966 beräknas medföra en inkomstökning för budgetåret 1965/66 med 1,5 milj. kr. I propositionen lämnas inte några uppgifter om i vilken omfattning affärshandlingar i fortsättningen skall kunna befordras mot trycksaksporto. Poststyrelsen har emellertid för avsikt att senare under året uppta denna fråga till behandling. I avvaktan på poststyrelsens ståndpunktstagande härutinnan har utskottet ansett lämpligt att uppskjuta behandlingen av propositionen i denna del till höstsessionen av innevarande års riksdag.

I motionerna I: 765 och II: 896 har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en ingående redovisning av postverkets rationaliseringsverksamhet under senare år samt av riktlinjerna för de fortsatta rationaliseringssträvandena. Vidare hemställer motionärerna, att riksdagen i avvaktan på en sådan redovisning måtte avslå de i propositionen föreslagna avgiftshöjningarna.

I anledning av vad i motionerna anförts vill utskottet erinra om att inom postverket under senare år vidtagits omfattande rationaliseringsåtgärder, vilka medfört betydande besparingar inom olika rörelsegrenar. Genom den vid föregående års riksdag beslutade omorganisationen av postverket har ökade resurser ställts till förfogande för ekonomisk planering och rationaliseringsverksamhet. Vidare har, i syfte att bereda det allmänna möjlighet till insyn i och kontroll av verksamheten, inrättats en särskild lekmannastyrelse. Oaktat sålunda vissa kontrollmöjligheter redan finns, anser utskottet det angeläget att riksdagen erhåller upplysning om de rationaliseringsåtgärder, som vidtagits eller planeras inom postverket. Med hänsyn till den knappa tid, som står till förfogande för behandling av den förevarande propositionen, anser utskottet det inte möjligt att för närvarande tillmötesgå motionärernas önskemål på denna punkt. Utskottet har emellertid för avsikt att i samband med ställningstagandet under höstsessionen till frågan om sloandet av försändelseslaget affärshandlingar begära informationer av den art motionärerna avser. Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motionerna i denna del.

Vad härefter angår yrkandet om avslag på de i propositionen föreslagna avgiftshöjningarna måste det anses uteslutet, att postverket enbart genom driftrationaliseringar och besparingsåtgärder skall kunna erhålla kompensation för de till ca 30 milj. kr. beräknade kostnadsökningarna. I likhet med departementschefen och poststyrelsen finner utskottet därför en höjning av paketportot nödvändig, om ett underskott i postverkets rörelse skall kunna förhindras. Också den föreslagna höjningen av brevportot i de

högsta viktsatserna finner utskottet befogad som en konsekvens av paketportohöjningen och som en åtgärd för att åstadkomma en nödvändig inkomstförstärkning. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 765 och II: 896 i denna del och tillstyrker således de i propositionen föreslagna höjningarna av paketportot ävensom av brevportot i de två högsta viktsatserna. Utskottet har inte heller funnit anledning till erinringar mot tidpunkten för genomförandet av avgiftshöjningarna.

Utskottet har vidare att behandla motionerna I: 764 och II: 895, vari hemställts om riksdagsskrivelse med begäran att frågan om enhetliga avgifter för internordiska postpaket snarast möjligt upptas till övervägande med övriga nordiska postförvaltningar.

Utskottet är medvetet om att till följd av olika grunder för taxesättningen relativt betydande differenser föreligger mellan de befodringsavgifter, som gäller för inrikes och utrikes postpaket. I den i propositionen omnämnda särskilda skrivelsen till Kungl. Maj:t, vari poststyrelsen föreslagit en höjning av de svenska terminalavgifterna i den utrikes pakettrafiken, har styrelsen även begärt att få inleda förhandlingar med övriga nordiska postförvaltningar i syfte att uppnå större enhetlighet rörande det nordiska paketportot. Förhandlingarna är avsedda att äga rum vid den nordiska postkonferensen i sommar. Genom poststyrelsens framställning till Kungl. Maj:t rörande befodringsavgifterna för internordiska postpaket har den av motionärerna berörda frågan redan blivit föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Härigenom torde syftet med motionerna vara tillgodosett. Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motionerna I: 764 och II: 895.

I anslutning till förslaget om höjning av paketportot har poststyrelsen också aktualiserat frågan om beslutanderätten i fråga om paketavgifterna. Styrelsen har sålunda föreslagit, att Kungl. Maj:t skall inhämta riksdagens bemyndigande att fr. o. m. den 1 juli 1965 bestämma paketavgifterna med rätt för Kungl. Maj:t att i sin tur delegera beslutanderätten i fråga om paketportot till poststyrelsen. Som motivering för förslaget har styrelsen bl. a. anfört, att statens järnvägar har befogenhet att bestämma avgifterna i sin paketrörelse och att de båda verkens paketrörelser kompletterar varandra på ett sätt, som motiverar samordning i fråga om taxor och taxeändringar. Poststyrelsen har vidare erinrat om att paketrörelsen ligger utanför postmonopolets giltighetsområde och att paketavgifterna inte i någon mån avser att tillföra staten inkomster av fiskal karaktär.

Utskottet delar uppfattningen, att postverket genom friare former för taxesättningen skulle få större möjligheter att konkurrera med andra transportföretag genom en snabb anpassning av paketavgifterna till det allmänna kostnads- och marknadsläget. Såsom departementschefen framhållit bör emellertid denna fråga lämpligen prövas vid nästa års riksdag i sam-

band med att förslag framlägges om förlängd giltighet av nu gällande be-
myndiganden rörande vissa andra postavgifter.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte med avslag på de likalydande motionerna I: 765 av herr Sveningsson samt II: 896 av herrar Nordgren och Björkman i vad motionerna avser avgifterna för inrikes paket och för inrikes brev bifalla vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition nr 130 föreslagit under punkten a);

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 764 av fru Segerstedt Wiberg och II: 895 av herr Cassel, samt

2) de likalydande motionerna I: 765 av herr Sveningsson samt II: 896 av herrar Nordgren och Björkman, i vad motionerna behandlas i detta betänkande,

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1965

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson*, Wärnberg, Tage Johansson, Gösta Jacobsson, Billman, Paul Jansson, Sundin, Ottosson och Skårman*; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt*, Allard, Gustafson i Göteborg, Kärrlander*, Vigelsbo, Engkvist, Asp, fru Nettelbrandt och herr Eriksson i Bäckmora.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herr *Magnusson* i Borås.